

Ve keza terkip ve mürekkebatla görünen intizam, o mürekkebatdaki her zerrenin lââyık mevziine konulmasıyla...

Ve keza terkip ve mürekkebatla görünen intizam, o mürekkebatdaki her zerrenin lââyık mevziine konulmasıyla hasıl olmuştur. Binaenaleyh o zerrelere, aralarındaki münasebetler bozulmamak şartıyla, lââyık mevkilerine koyabilmek ancak bütün o mürekkebatı yaratabilecek bir kudret sahibine hastır. İşte zerrattaki intizam ve şu vaziyetin lisanıyla Allahu ekber diyerek

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

yu okur.

Bir şey mürekkep ise, yani parçalardan oluşuyorsa ve onda kusursuz bir intizam görülüyorsa; bu düzen, o mürekkebi meydana getiren her bir zerrenin tam yerli yerinde durmasıyla ortaya çıkmıştır. Fakat mesele sadece bir zerrenin herhangi bir yere konması değildir. **Her zerre, diğer zerrelerle uyumlu olacak, aralarındaki münasebet bozulmayacak ve bütünün maksadına hizmet edecek şekilde yerleşecektir.**

İşte bu noktada şu hakikat ortaya çıkar: Böyle bir yerleştirme işi, yalnızca tek tek zerrelere değil, bütün terkibi bilen, kuşatan ve yaratan bir kudrete mahsustur. Çünkü bir hücredeki bir atomu yerleştirmek için hücreyi bilmek gerekir. Hücreyi düzenlemek için, ondan teşekkül eden molekülleri, dokuları ve organları; bunların terkiplerini, vazifelerini ve bedene olan nisbetlerini bilmek gerekir. Bedeni kurmak için hayatı bilmek şarttır. Hayatı vermek için ise, hayatın kâinatla kurduğu irtibatı; hava, su, ışık, zaman ve umumî kanunlarla olan münasebetini bilmek gerekir.

Bu zincir açıkça şunu haykırır: Zerre başına buyruk değildir; tesadüf değildir; kör kuvvet hiç değildir. Bu iş, her şeyden büyük bir Kudretin işidir. Ve bu hakikat, lisan-ı hâl ile şu hükmü

ilan eder: **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** — Allah'tan başka ilâh yoktur. Çünkü zerre ilâh olamaz, sebep ilâh olamaz, tabiat ilâh olamaz. Fakat her şeyi yerli yerine koyan, zerreyi kâinatla konuşuran ve parçadan bütünü kuran bir Zât vardır. İşte O, ancak Allah olabilir.

Bir harfi, bir kelimenin içinde lââyık mevkiine koyabilmek için o kelimeye ve cümleye sahip olmak gerekir. Harf kendi yerini bilemez; mânâ, cümlenin sahibinden gelir.

Bir kelimeyi, bir paragrafın içinde yerli yerine koymak için paragrafın bütün maksadını bilmek gerekir. Aksi hâlde kelime fazlalık olur yahut mânâyı bozar.

Bir notayı, bir bestenin tam vaktinde ve ölçüsünde çaldırmak için o bestenin tamamına sahip olmak gerekir. Nota, ne zaman gireceğini kendi başına tayin edemez.

Bir tuğlayı, bir binanın en doğru noktasına yerleştirmek için binanın plânını bilmek gerekir. Tuğla kendi yerini seçseydi bina ayakta duramazdı.

Bir vidayı, bir makinenin tam görevli yerine takmak için makinenin bütün sistemine vâkıf olmak gerekir. Vida sistemi bilmez; sisteme bağlanır.

Aynen bunun gibi, zerreler de mevcudat içinde harf hükmündedir. Her biri tek başına manasız, fakat yerinde durduğunda mânâlıdır. İşte bu zerrelerle kâinat kitabı yazılmıştır. Zerreler yazamaz; zerrelerle yazılır. Manayı onlar kurmaz; manaya hizmet ederler. Bu da gösterir ki zerrelerin yerleştirilmesi, o mevcudata sahip olan Zât'ın tasarrufudur. Ve her bir zerre, bulunduğu yerde hâliyle şunu okur: **لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**.

Şimdi bir zerre ile ve ondan terkip edilen bir organ ile hayalen konuşalım.

Soralım: “Ey zerre, sen kimsin, neye gücün yeter?” **Zerre cevap verir:** “Ben küçüğüm; ne aklım var ne iradem. Kendimi bile bilmem.”

Soralım: “Ey kalp, sen kimsin, ne yaparsın?” **Kalp cevap verir:** “Ben bir et parçasıyım; ama vazifem büyüktür. Kanı pompalarım; hayatı icat etmem.”

Soralım: “Ey zerre, bu kalpte ne işin var, niçin tam buradasın?” **Zerre cevap verir:** “Kendim gelmedim. Ne kalbi tanırım ne vazifesini. Beni buraya koyan, kalbi de beni de bilir.”

Soralım: “Ey kalp, bu zerrelerle nasıl çalışıyorsun?” **Kalp cevap verir:** “Ben onları seçmedim. Onlar da bana hükmetmez. Hepimiz aynı emre bakarız.”

Soralım: “Ey zerre, biraz sağa ya da sola kaysan ne olurdu?” **Zerre cevap verir:** “O zaman düzen bozulurdu; kalp varolamazdı, hayat aksardı. Ama ben şaşmıyorum.”

Soralım: “Ey zerre, bu vazifeye sen mi karar veriyorsun?” **Zerre cevap verir:** “Hayır. Karar benim olsaydı düzen olmazdı. Bana emredilir; ben hükmedemem.”

Soralım: “Ey kalp, sen kendi kendine mi atıyorsun?” **Kalp cevap verir:** “Atıyorum; ama kendimden değil. Hayat benimle devam eder; fakat hayat benden değildir.”

Soralım: “Öyleyse bu iş kimin?” **İkisi birlikte cevap verir:** “Zerreyi kalple, kalbi hayatla, hayatı kâinatla irtibatlandırmanın.” “Her şeyi yerli yerine koyanıdır. Ve

lisan-ı hâl ile hüküm verilir: **اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**

Bu hakikat yalnız kalp ve zerrede kalmaz; bütün terkiplere de teşmil edilebilir. İster hücreyle konuşalım, ister gözle, ister ağaçla, ister yıldızla... Her bir terkip, kendisini meydana getiren zerrelerle beraber aynı hakikati söyler. Çünkü her terkip, zerrelerin kör ve başıboş olmadığını; bilakis yerli yerinde, ölçülü ve maksatlı çalıştığını ilan eder.

Böylece her bir zerre ve her bir terkip, lisan-ı hâliyle kâinatı çınlatacak bir sesle şunu haykırır:

“Bizim sahibimiz birdir; bizi yapan da, bizden yapılan mevcudatı yapan da O’dur.”

İşte bu müşterek şehadet, zerreden galaksiye kadar her şeyin aynı kelimeyi söylemesine

sebeplendir: لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ.